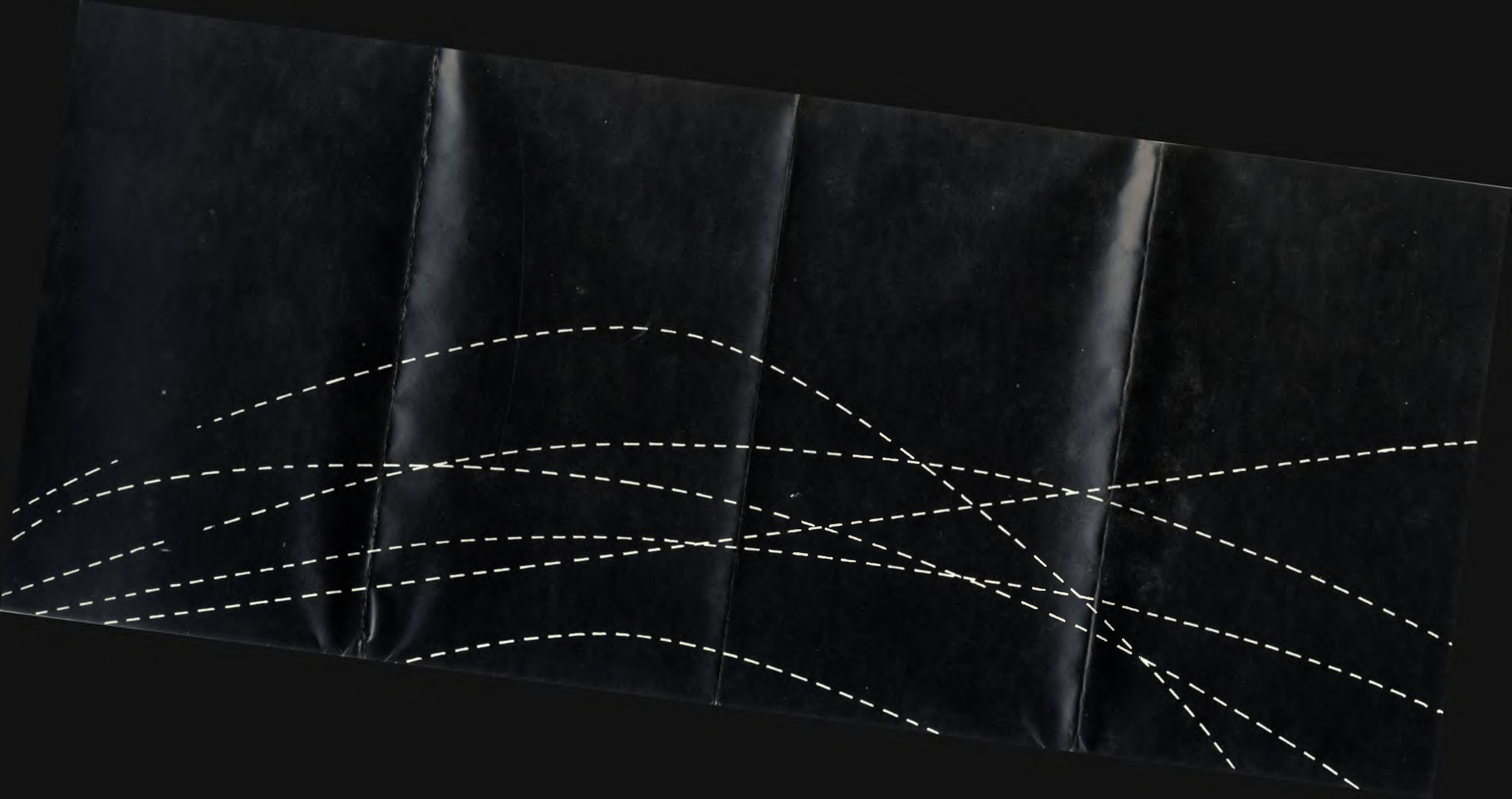

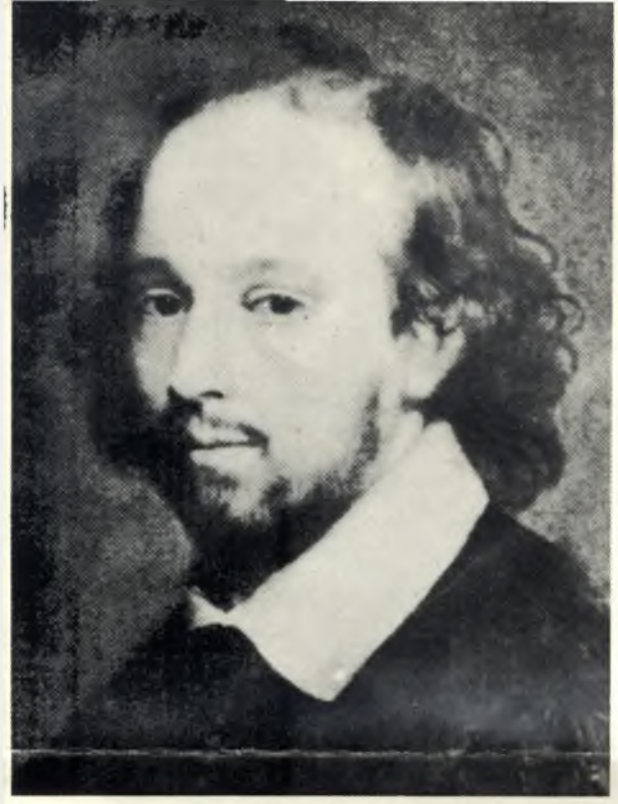

NĚCO DAT A FAKTŮ

1564 – 23. IV. je možná datum narození Williama Shakespeara. Je příznačné, že hned první údaj jeho života je nejistý. Naprostý nedostatek přesných a jednoznačných údajů o Shakespearově životě dal a dává vzniknout řadě teorií a legend. Samotná jeho existence byla zpochybňována, jeho dílo přisuzováno například F. Baconovi (pro jeho vznešený původ), nebo Ch. Marlowovi (pro jeho romantický život a totožný rok narození). Shakespeare se o propagaci své osoby (na rozdíl od takového B. Jonsona) nestaral. Dochovaná životní data ho kreslí spíš jako úspěšného obchodníka, než jako múzou políbeného poetu. Tak je možné, že podoba z pomníku na náhrobku, tak „řeznicky blahobytná", je pravdivá. Ale stejně člověk přijme raději jiné, ještě méně autentické, ale romantičtější portréty.

– 26. IV. dává John Shakespeare, stratfordský rukavičkář a člen obecní rady, křít svého syna Williama.

– V Římě umírá a ve Florencii je pochován Michelangelo Buonarotti.

1582 – Shakespeare se žení s Annou Hathawayovou, která je o osm let starší.

1583 – Šest měsíců po svatbě je pokřtěno Shakespearovo první dítě – dcera Susanne.

1584 – Narození dvojčat Judith a Hamnet. Není zcela jasné, čím se Shakespeare tou dobou živi. Jedna z teorií říká, že byl učitel, jedna z legend, že řeznik.

1592 – Shakespeare snad členem Strangeho herecké společnosti. O jeho herectví toho víme málo. V roce 1605 je na titulním listu Jonsonovy hry Sejanus (na které se Shakespeare přinejmenším „dramaturgicky" podílel) jmenován v seznamu herců hned za vedoucím souboru R. Burbagem. Může, a nemusí to být doklad o jeho hereckých kvalitách. Také Shakespearův bratr Edmund je hercem.

– V letech 1590-92 mají premiéru první Shakespearova díla – tři díly Jindřicha VI.

– Z této doby je také ona hanlivá zmínka o Shakespearovi jako o „šplhavci přikrášleném cizím peřím" z pera kolegy Greena. Ano, vytýkali mu poučenost. Pravda, oni byli originální, on geniální. Jonsonova věta, že Shakespeare uměl málo latinsky a ještě méně řecky, měla spíš upozornit na autorovu vzdělanost. Nicméně odtud asi pochází vžitá, ale mylná představa Shakespeara jako geniálního barbara.

1594 – Shakespeare členem Společnosti lorda komořího. Té zůstává věrný až do konce své kariéry, jako herec i jako dramatik. Tato kontinuita se kladně odrazila v jeho tvorbě i v úspěšnosti souboru.

1596 – Umírá syn Hamnet.

1597 – Vydáno první tzv. kvartové vydání Romea a Julie, (bez udání autora).

– Jednání heraldického kolegia o Shakespearově erbu. Jeho umělecká i společenská prestiž stoupá. Kupuje druhý největší dům ve svém rodišti.

1598 – Na titulní stránce výtisku hry Marná lásky snaha se poprvé objevuje Shakespearovo jméno. Dobová praxe byla taková, že jméno autora se obvykle neuvádělo. Písmena, kterými je Shakespearovo jméno na dalších vydáních jeho děl sázeno, jsou větší a větší, až se stávají dominantou titulního listu. Jeho jméno je nejlepším doporučením pro koupi.

1599 – Shakespeare se stává podílníkem nového divadla Globe – působiště Společnosti lorda komořího. Jakýsi „družstevní" charakter vedení divadla dává společnosti ekonomickou stabilitu a nezávislost, která se příznivě odráží v kvalitě její tvorby.

1604 – Poslední dosvědčené herecké vystoupení Shakespeara.

1608 – Stává se podílníkem (1/7) domu u Černých bratří, adaptovaném na divadlo.

1613 – Při představení jeho hry Jindřich VIII. hoří divadlo Globe.

1614 – Vystupuje ve sporu o ohrazování půdy ve Stradfordu, kam se na konci svého života opět vrací z Londýna.

1616 – William Shakespeare umírá.

– Ve Španělsku umírá jiný velikán literatury – Miguel Cervantes Saavedra.

1623 – John Heming a Henry Condell, herečtí kolegové Shakespeara, vydávají tzv. První folio – první souborné vydání jeho dramatického díla, čítající 36 titulů.

„Ať řeknu o inscenování Shakespearových her cokoliv, nebudu mít nikdy pravdu. S jedinou výjimkou: to když tvrdím, že nebudu mít nikdy pravdu." Takto, na první poslech skepticky, zní závěr jednoho ze znalců Shakespearova díla J. R. Browna. Jenže právě tato otevřenost, nemožnost zmocnit se jeho her jednou provždy, provokuje umělce a zároveň jim dovoluje vypořádat se s nastolenými tématy vždy znovu a nově.

M. V.

VÝTEČNĚ VYMYŠLENÁ TRAGÉDIE O ROMEOVI A JULII, jak byla často (s velkým potleskem) veřejně hrána Služebníky ctihodného lorda Hunsdona. Tak zní plný titul prvního vydání hry, ve které se Shakespearovo nadání lyrického básníka uplatnilo snad nejvyšší měrou. Celé pasáže jsou komponovány jako lyrická čísla. Ostatně v téže době vznikají i jeho Sonety. Z toho pramení představa mlžných jímavých oparů spojená s tímto titulem.

První vydání z roku 1597 je zhruba o 700 veršů kratší, nežli obecně uznávaná verze. Z řady důvodů se lze domnívat, že právě tento zápis je nejbližší podobě, v jaké byla v té době hrána tragédie na jevišti. Krácení se nejvíce týká právě lyrických pasáží, nejčastěji v partu Julie. V poměru pak sílí dramatické scény, ale i okamžiky úlevné komiky, takže kompozice tragédie je skutečně – jak sliboval titul – výtečně vymyšlena.

Tato promyšlenost se také výrazně projevuje ve výstavbě charakterů. Juliin vývoj opisuje dráhu od krásně čistého, zcela konkrétního děvčete, přes okamžiky citového naplnění a odpovědnosti manželky, k zoufalosti zmařené lásky a života. Z krasomluvného melancholického floutka Romea se stává odhodlaný muž. Doba, kterou nestvořil, ale jejímž je dědicem se vším všudy, dohání ho k zoufalé vzpouře, kterou popře nejen stávající řád, ale i sám sebe. Všechny peripetie vývoje postav jsou motivovány. Shakespeare vystihuje mužskou podobu lásky s jejím sklonem k povrchnosti a spěchu i ženskou touhu po jedinečnosti a definitivnosti vztahu.

Romeovy verše:

„Doba i já jsme stejně posedlí,
jsme neúprosní, zdivočelí jsme
jak moře v bouři, jak hladová zvěř"

mají velmi blízko k Hamletovu:

„Doba se vymkla z kloubů, čert to vzal
narodit se, abych ji spravoval"

I když v tragédii hraje nemalou úlohu osudová náhoda, jejím hlavním motorem je kauzální řád, vycházející z dané společenské situace. Připočtěme ještě postavu Lorenza s jeho přírodní dialektikou renesančního myšlení a Merkucia nesoucího motivy snění a zároveň deziluze (je příznačné, že proti mašinérii doby, oba nic nezmohou). Dostaneme tak v příběhu Romea a Julie ne pouze lyrický vzdech, ale moudrý a přitom vášnivý protest mládí a lásky proti zkostnatělosti a nenávisti.

M. V.

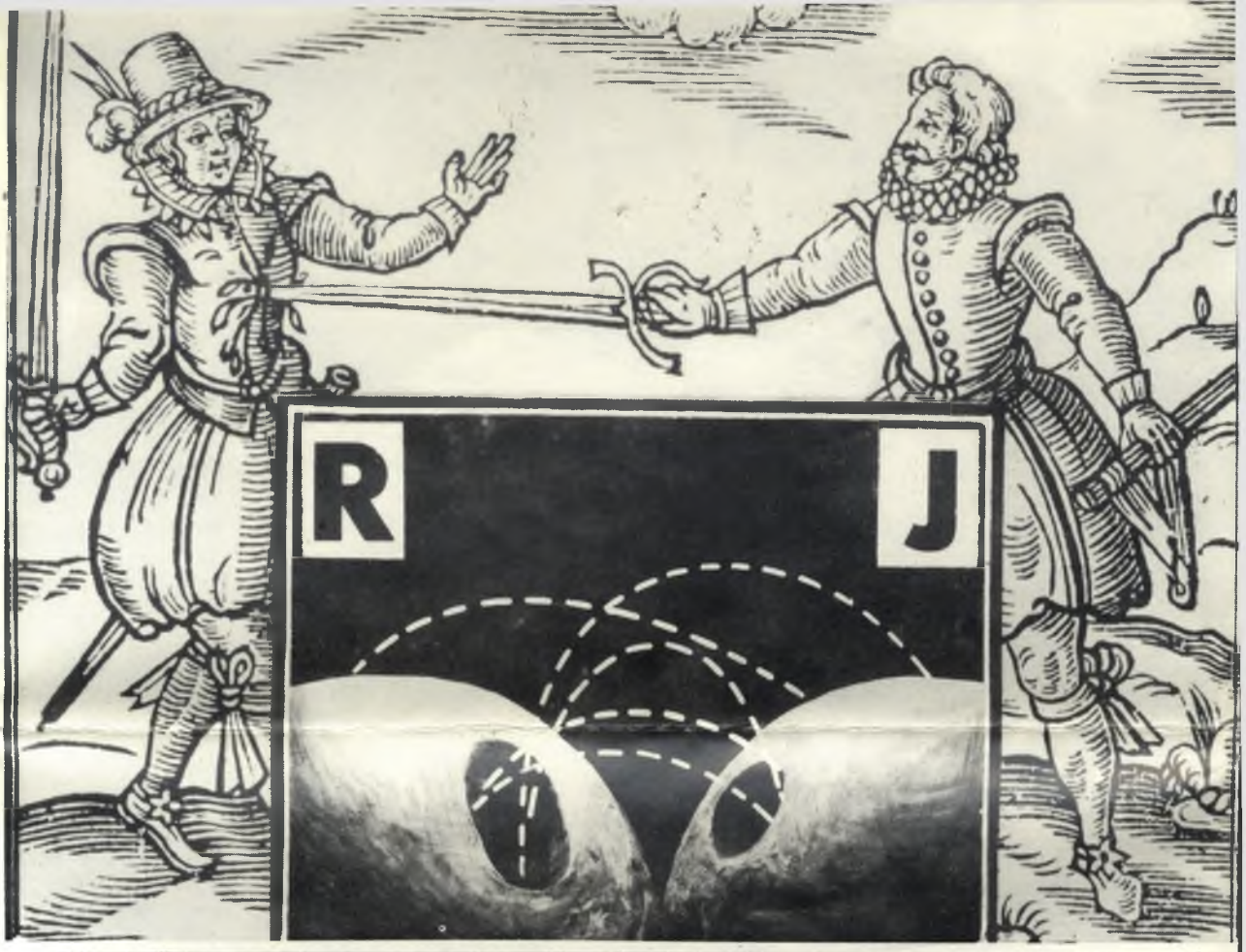

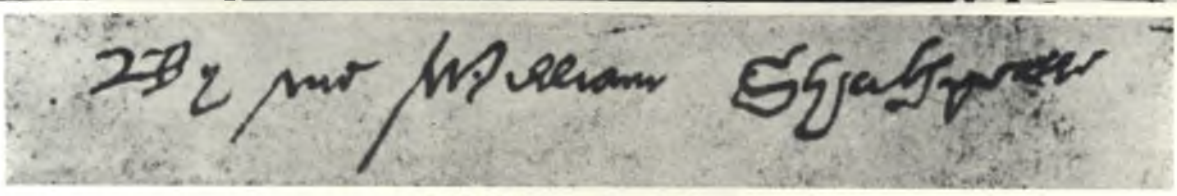

ROMEO A JULIE

Překlad: Jiří Josek

REŽIE: **JOSEF JANÍK**

VÝPRAVA: **MARTA ROSZKOPFOVÁ**
SCÉNICKÁ HUDBA: **JIŘÍ BULIS**
POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE: **MARTIN TULÁČEK j. h.**
DRAMATURG: **MARTIN VELÍŠEK**
INSPICE: JARMILA PAULEROVÁ
NÁPOVĚDA: MARTA VESELÁ

ESKALUS, VERONSKÝ VÉVODA	MILAN ŠULC
PARIS, MLADÝ ŠLECHTIC, PŘÍBUZNÝ VÉVODY	JAROSLAV KREJČÍ
MONTEK / KAPULET / HLAVY DVOU ZNEPŘÁTELENÝCH RODŮ	PAVEL HANDL
	OTAKAR PRAJZNER
ROMEO, MONTEKŮV SYN	LUBOŠ ONDRÁČEK
MERKUCIO, PŘÍBUZNÝ VÉVODY A PŘÍTEL ROMEA	VÍTĚZSLAV KRYŠKE
BENVOLIO, MONTEKŮV SYNOVEC A PŘÍTEL ROMEA	KOSTAS ZERDALOGLU
TYBALT, SYNOVEC PANÍ KAPULETOVÉ	LADISLAV BRÜCKNER
OTEC LORENZO	VLADIMÍR ČAPKA
BALTAZAR, ROMEŮV SLUHA	BOHUSLAV ČVANČARA
SAMSON / ŘEHOŘ / SLUHOVÉ KAPULETOVI	PAVEL TOMANKA
	JAN MAZÁK
PETR, SLUHA JULIINY CHŮVY	MILOSLAV ČÍŽEK
ABRAHAM, MONTEKŮV SLUHA	MARTIN TULÁČEK j. h.
PANÍ MONTEKOVÁ	MARIE VIKOVÁ
PANÍ KAPULETOVÁ	JANA POSTLEROVÁ
JULIE	LENKA KUCHARSKÁ
CHŮVA JULIINA	VĚRA JANKŮ

Shakespeare je příliš bohatý a mocný. Tvůrčí povaha smi číst vždy za rok jen jedno jeho drama, nechce-li se jím zničit.

J. W. Goethe

Je to povaha krásná, ale hodně divoká; bez řádu, bez vkusu, bez umění, směšující nízkost s velkoleposti, šaškovstvi s hrůzou. Je to chaos v tragédii, jimž proniká sto paprsků světla.

Voltaire

Síla Shakespearovy poezie je v její mohutné, nezadržitelné a v nepořádek rozmetané skicovitosti.

B. Pasternak

O Shakespearově významu řeknu jen tolik, že intelektuální velikost každého člověka, který se narodil po něm, může se v oblasti tvůrčího myšlení stanovit podle toho, čemu se u Shakespeara naučil.

J. Ruskin

Ve Vašich hrách, Mistře, jsou odpovědi na všechny otázky, které se člověk odváží ptát. Nejsou abecedně seřazeny a nejsou čitelné každému oku. Připadá mi, že někdy odpovídáte na otázku, kterou jsem pro svou hloupost ani sám sobě nepoložil. Jako byste počítal s tím, že někteří lidé se neumějí správně ptát; a proto dáváte odpověď, abyste provokoval otázku. Inspirujete. Ponoukáte líné mozky. Říkají o Vás, a nejsou to jen pomlouvači, že jste nevěděl nic o zeměpisu. O historii. O současné vědě. O umění. O filosofii a bůh ví, co ještě jste prý nevěděl.
Jako by geniální člověk musil vědět.
Co to čtete, princi? Slova, slova, slova.
Vy jste filuta, Mistře, dovolte mi tu důvěrnost.
Podařilo se Vám obrátit slova v mramor, který se nerozpadá ani mrazem, ani sluncem staletí. Učinil jste ze svých her budovy, tvrze, chrámy, kam utíkáme v dobách tísně, v čase poválečných běd, před vichřicí nejistoty nebo sami před sebou. Stěny a stropy jste ozdobil scénami z našich životů a zobrazil jste nás s anatomickou přesností.

J. Werich

VEDOUCÍ VÝROBY A JEVIŠTNÍCH PROVOZŮ: ING. IVAN BÍLEK. VEDOUCI JEVIŠTNÍCH PROVOZŮ: STANISLAV JANEČEK. VEDOUCÍ VÝROBY KOSTÝMŮ: ELIŠKA ZAPLETALOVÁ. VEDOUCÍ DEKORAČNÍCH DÍLEN: MARKÉTA KUHOVÁ. JEVIŠTNÍ MISTŘI: JIŘÍ LUPÍNEK A JAN UHL. MISTR OSVĚTLENÍ: ZDENĚK OSIF. MISTR ZVUKU: BOHUSLAV FISCHER. MISTR VLÁSENKÁRNY: JINDRA KUČAJOVÁ. MISTR REKVIZITÁRNY: EVA WIESNEROVÁ. MISTR GARDEROBY: ZLATA NEZHYBOVÁ.

PROGRAM VYDALO SDO, NOSITEL ŘÁDU PRÁCE. REDAKCE MARTIN VELÍŠEK. VÝTVARNICE MARTA ROSZKOPFOVÁ. VYTISKLY MORAVSKÉ TISKAŘSKÉ ZÁVODY, N. P., PROVOZ 21, OSTRAVA 1, NOVINÁŘSKÁ 7, R 806238. o 380010288. VEŠKERÁ PRÁVA K PROVOZOVÁNÍ TOHOTO DÍLA PROVOZUJE DILIA PRAHA. CENA PROGRAMU 1,50 Kčs.

PREMIÉRA 9. DUBNA 1988 V 19.00 HODIN
NA SCÉNĚ ČPB

STÁTNÍ DIVADLO OSTRAVA, ČINOHRA PETRA BEZRUČE